

Ammatin leima otsassa

Poliisiammatin vaikutus lähipiiriin ja vapaa-aikaan

Alexi Laasala

3/2022

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Aleksi Laasala	Tutkinto: Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi Ammatin leima otsassa, poliisiammatin vaikutus lähipiiriin ja vapaa-aikaan	Julkisuus aste Julkinen
Ohjaaja Jari Hyyti, Satu Tiainen	Opinnäytetyön muoto Tutkimuksellinen opinnäytetyö
Tiivistelmä <p>Tässä Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyössä selvitetään poliisiammatin vaikutusta poliisimiehien vapaa-aikaan ja heidän lähipiiriinsä. Työssä käsitellään poliisiammatin stressaavuutta vapaa-ajalla, siihen liittyvää kirjallisuutta. Työhön haastateltiin viittä poliisimiestä Pohjanmaan poliisilaitokselta. Tutkimus suoritettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena, jossa tietoa hankittiin kirjallisuudesta sekä teemahaastatteluilla. Haastattelut suoritettiin kasvotusten Seinäjoen poliisiasemalla.</p> <p>Haastatteluissa selvisi, että neljä viidestä satunnaisesti valitusta poliisimiestä, eivät kokeneet poliisiammatin stressaavan heitä vapaa-ajalla. Puolestaan ystäväpiiri on muokautunut hieman ammattivalinnan takia. Myöskin osa heistä huomasi ammatin muokanneen enemmän tai vähemmän heidän käyttäytymistään vapaa-ajalla.</p>	
Sivumäärä 23 + 1	Tarkastuskuukausi ja -vuosi 3 / 2022
Avainsanat Työstressi, lähipiiri, perhe, ennakkoluulot, ystävät, käyttäytyminen	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Työn tarkoitus	2
2 STRESSI JA SEN VAIKUTUKSET IHMISKEHOON	3
2.1 Mitä työstressi on?.....	3
2.2 Stressin oireet.....	3
2.3 Stressin hallinta	3
3 ENNAKKOLUULOT JA STEREOTYPIAT.....	5
3.1 Ennakkoluulot	5
3.2 Stereotypiat	6
4 KÄYTTÄYTYMINEN	6
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	7
5.1 Tutkimuskysymys ja tutkimusmenetelmä	7
5.2 Eettisyys	8
5.3 Haastateltavien valinta	9
5.4 Aineiston käsittely	9
6 TUTKIMUSTULOKSET.....	10
6.1 Mies, liikennesektori, työskennellyt 12 vuotta poliisissa	10
6.2 Nainen, rikostorjuntasektori, työskennellyt vajaan vuoden poliisissa	12
6.3 Mies, rikostorjuntasektori, työskennellyt reilun vuoden poliisissa	13
6.4 Mies, rikostorjuntasektori, työskennellyt poliisissa 8 vuotta.....	15
6.5 Nainen, rikostorjuntasektori, työskennellyt 32 vuotta poliisissa	17
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	18
8 POHDINTA	19
8.1 Vaikutukset lähipiiriin	20
8.2 Vaikutukset perheeseen	20
8.3 Vaikutukset vapaa-ajan käyttöön	20
8.4 Käyttäytymismallin stressaavuus.....	21
8.5 Tutkimuksen luotettavuus.....	21
8.6 Henkilökohtainen oppiminen	22
LÄHTEET	23
LIITE 1	24

1 JOHDANTO

Poliisi käyttää julkista valtaa, eli poliisi tekee muihin osapuoliin kohdistuvia oikeustoimia ilman näiden suostumusta. Ihmisten perusoikeuksiin puuttuminen on iso asia ja sitä vierokсутaan etenkin, jos henkilö ei ole ollut poliisin kanssa tekemisissä aikaisemmin. Tässä työssä käsitellään poliisiammatin vaikutusta vapaa-ajan stressiin ja lähipiirin suhteisiin. Olen saanut kuulla ja lukea monenlaista suhtautumista poliisiin. Ammatin tuoma leima on hyvin vahva ja se väistämättä vaikuttaa läheisten ja ystävien suhtautumiseen poliisimieheen, sekä muuttaa käyttäytymistä poliisituttavan läsnä ollessa. Minulle on jo nyt opintojen aikana tultu suoraan sanomaan mitä mieltä poliiseista ollaan, niin negatiivista, kuin positiivista. Tämän työn tarkoituksena on myös antaa lukijalle kuvaa poliisimiesten kokemasta stressistä ja ennakkoluuloista. Ihmisillä on aina ollut mielipiteitä poliisista. Radikaali mielipiteiden jakaantuminen saattaa johtua poliisin asiakkaiden kokemuksista yksittäisten poliisimiesten kanssa. Poliisi on jatkuvan tarkkailun alla

Poliisi on jatkuvasti kansalaisten tarkkailun alla, toimintaa arvostellaan sosiaalisessa mediassa, kahvipöydissä, lehdissä, juhlissa, illanvietossa, saunailloissa, syntymäpäivillä jne. Lista on loputon, poliisi saa osakseen kiitosta, mutta myös ankaraa kritiikkiä. Tulee harvoin ajateltua, että joissain piireissä, on vain hyvä salata oma ammatti ja kertoa tekevänsä aivan jotain muuta. Poliisi on töissä kellon ympäri, sillä laki velvoittaa poliisimiestä puuttumaan vakaviin rikoksiin vapaa-ajallakin. Tämä osakseen saattaa aiheuttaa stressiä poliisimiehissä myös työn ulkopuolella. (Laki poliisin hallinnosta 110/1992, 15 c §)

Ihmisillä on vahvojakin mielipiteitä poliisista ja poliisin toiminnasta. Siksi haluankin kartoittaa haastatteluiden avulla, miten poliisit kokevat näiden mielipiteiden vaikuttaneen heihin vapaa-ajalla. Vaikuttaako se esimerkiksi työssä jaksamiseen? Onko tällä sosiaalisella paineella vaikutusta poliisiin työn ulkopuolella? Näitä kysymyksiä selvitän ja tulen avaamaan tässä työssä. Varsinkin nyt, kun lehdissä on ollut useita aseellisia yhteenottoja. Maailman laajuisesti tunnettu ilmiö ACAB (All Cops Are Bastards), kasvaa ja George Floyd -välikohtaus Amerikassa vahvisti tätä liikettä entisestään.

1.1 Työn tarkoitus

Tämä opinnäytetyö auttaa havaitsemaan poliisihenkilöstön henkistä hyvinvointia vapaa-ajalla. Varsinkin pienemmillä paikkakunnilla, poliisit tunnetaan helposti ja siellä ammatin tuoma leima on vielä vahvempi, mitä isoissa kaupungeissa. On tärkeää ottaa huomioon

kaikkien näiden vaikutus poliisihenkilöstön henkiseen hyvinvointiin niin vapaa-ajalla, koska se kaikki heijastuu työelämään ja sitä kautta suoriutumiseen tehtävistä.

2 STRESSI JA SEN VAIKUTUKSET IHMISKEHOON

2.1 Mitä työstressi on?

Työstressi on stressiä, joka aiheutuu useista eri tekijöistä työmaailmassa. Työtä on liian paljon, eikä työntekijällä ole selkeitä tavoitteita, jota kohti tekee työtä. Työmäärä saattaa kasvaa liian isoksi ja se saattaa tuntua mahdottomalta. Usein työntekijä kokee, ettei selviydy työstään tai on epäpätevä siihen. Joskus palautteen tai arvostuksen puuttuminen voi alkaa stressaamaan työntekijää. Jatkuvassa epävarmuudessa eläminen lisää huomattavasti stressitasoja, kun työntekijä ei ole varma työnjatkuvuudesta tai asemastaan organisaatiossa. Työstressiä koetaan joka alalla ja se on normaalia. (TTL verkkosivut)

2.2 Stressin oireet

Stressillä on fyysisiä oireita, aivan kuten millä tahansa muullakin sairaudella. Stressin fyysisiä oireita ovat muun muassa päänsärky, vatsakipu, huimaus, hengenahdistus, lihasten nykiminen, verenpaineen nousu, erilaiset iho-oireet ja lukuisia muita fyysisiä oireita.

Stressin sosiaaliset oireet näkyvät ongelmina perheessä, parisuhteessa tai muissa läheisissä ihmissuhteissa. Stressin yhtenä oireena voi olla eristäytyminen muista ja masentuminen.

Kroonisen pitkittyneen stressin oireita ovat mm. ärtyisyys, väsymys, päänsärky, keskittymisvaikeudet, nukkumisvaikeudet, ruoansulatusongelmat, ruokahalun muutokset, avuttomuuden tunne, hallintakyvyn tunteen menetys, itsetunnon lasku, seksuaalinen haluttomuus, hermostuneisuus sekä jatkuva sairastelu. (Terveystalo 2021)

2.3 Stressin hallinta

Pitkittyneen stressin ja kroonisen stressin tunnistaminen ja kierteen katkaiseminen ovat tärkeässä roolissa parantumisen kannalta. Mielen ja elimistön reaktiot ilmoittavat siitä, milloin stressi muuttuu haitalliseksi. Avain stressin hallintaan on yksilöllisten stressin varo-merkkien havaitseminen ja niihin puuttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Stressiä kannattaa ennalta estää kuuntelemalla itseään, pitämään huolta omista rajoista, huolehtimalla palautumisesta, rentoutumalla sekä huolehtimalla hyvinvoinnin peruspilareista, kuten lepo, ravinto ja liikunta. Ammatilaisen puoleen on syytä kääntyä varhaisessa vaiheessa, silloin hoito ja parantuminen on huomattavasti helpompaa. (Terveystalo, 2021)

Stressiin on syytä suhtautua vakavasti, etenkin poliisin ammatissa, missä stressitilanteet syntyvät usein yllättäen. Päätöksenteko, harkintakyky ja toimintakyky sumentuvat hetkellisesti, tämän takia on syytä harjoittaa stressinsietokykyä. Seuraavat 10 stressinhallintakeino on poimittu Terveystalon internet sivustolta.

1. Kuulostele oloasi säännöllisesti. Opi tunnistamaan stressin ensioireita, jotka kertovat kehosi ja mielesi olevan ylikuormittunut.
2. Pidä huoli omista rajoistasi ja opettele sanomaan "ei". Harjoittele tärkeiden asioiden priorisointia ja opettele luopumaan täydellisyyden tavoittelusta. Mieti, voiko osan asioista jättää tekemättä, laskea tekemisen tasoa tai tehdä hitaammassa rytmissä?
3. Kiinnitä huomiota kuormittaviin tekijöihin ja mieti, miten saisit niitä paremmin hallintaan tai tärkeysjärjestykseen. Jos et voi vaikuttaa niihin itse, pohdi kenen kanssa voisit asiasta keskustella.
4. Haasta ajattelutapaasi. Puhuttele itseäsi myönteisesti, kannustavasti ja lempeästi. Kehu ja kiitä itseäsi, kun huomaat olosi helpottavan.
5. Huolehdi palautumisesta pitkin päivää. Lyhyet, parin minuutin hengähdystauot saavat laskettua kierroksia työpäivän aikana. Merkkää kalenteriisi aikaa myös tekemättömyydelle.
6. Vaali itsellesi merkityksellisiä asioita. Työn vastapainoksi käy usein täysin toisenlainen tekeminen, se auttaa irrottautumaan.
7. Hiljenny, rauhoitu ja rentoudu. Opettele pysähtymään arjen hulinoiden keskellä. Kokeile mindfulnessia tai rentoutusharjoituksia ja pyri päästämään irti mielessä risteilevistä ajatuksista.
8. Huolehdi hyvinvoinnin peruspilareista. Liikunta, lepo, säännöllinen ja monipuolinen ruokavalio, alkoholin kohtuukäyttö ja tärkeiden ihmissuhteiden vaaliminen tukevat myös mielen hyvinvointia.
9. Jaa huolesi. Mieltä kuormittavista asioista kannattaa puhua ystävien, läheisten tai työtovereiden kanssa.

10. Pyydä apua läheisiltä tai käänny ammattilaisen puoleen. Jos tuntuu, että omat keinot eivät riitä ja kuormitus kasvaa liian suureksi, kannattaa hakea apua matalalla kynnyksellä.

(Terveystalo, 2022)

3 ENNAKKOLUULOT JA STEREOTYPIAT

Poliisiin kohdistuu yhtä lailla kärkkäitä ja voimakkaita ennakkoluuloja, mielipiteitä sekä stereotyyppioita, niin kuin mihin tahansa muuhunkin ammattiin. Pääsääntöisesti ihmiset luovat ennakkoluulot ja stereotyyppiat omien kokemuksiansa perusteella. Sosiaalisella medialla on kuitenkin nykypäivänä todella iso vaikutus ennakkoluuloihin ja stereotyyppioihin. Ihmisten on helppo jakaa omia kokemuksiaan ja mielipiteitään netin kirjoituspalstoilla sekä kommenttikentissä. Netistä kirjoitukset ja ihmisten mielipiteet on helposti luettavissa ja niitä peilataan omiin kokemuksiin sekä havaintoihin. Pahimmassa tapauksessa lukijan ei suhtaudu kriittisesti lukemaansa ja omaksuu lukemansa tiedon faktana. Ihmisten luonteelle on tyypillistä jakaa ja lokeroida muita ihmisiä eri kategorioihin ja ryhmiin. Jako saattaa aiheuttaa sen seurauksen, että jotain ryhmää pidetään parempana kuin toista. Kategorioiminen ja jaottelu on ihmisen keino ymmärtää monimutkaisia asioita ja tehdä niistä yksinkertaisia. Ammatti, kulttuuri, etnisuus, ulkonäkö ja monet muut asiat vaikuttavat ihmisten ennakkoluuloihin ja mielikuviin. (Peda.net 2021)

3.1 Ennakkoluulot

Käsitteenä ennakkoluulo tarkoittaa käsitystä, minkä ihminen luo jostain aiheesta, esiinestä, tilanteesta tai ihmisestä ennakkoon, tämä on yleensä perusteeton ennakkokäsitys. Ennakkoluulo on usein epäsuotuisa tai suotuisa näkemys jostain ihmisryhmästä, sukupuolesta, poliittisesta mielipiteestä, iästä tai vaikka vammaisuudesta. Jokaiseen asiaan, esiineseen ja tilanteeseen on olemassa erilaisia ennakkoluuloja. Ennakkoluulojen luominen uudessa ja tuntemattomassa tilanteessa on ihmiselle hyvin tyypillistä, sillä kaikesta ei voi tietää ennalta. Ihminen turvautuu tässä tilanteessa tyypittelyyn ja luokitteluun. Jotta ihminen pystyy hallitsemaan uutta informaatiota ympärillään, ihminen tarvitsee nopeita jaotte- luita ja hahmotelmia. Jokaisella ihmisellä on ennakkoluuloja, jotta niistä pääsee eroon, tarvitaan ensimmäiseksi tunnistamista ja tiedostamista. Avoin keskustelu auttaa ennakkoluulojen tiedostamisessa. (Peda.net 2021)

3.2 Stereotypiat

Stereotypiat ovat usein tiedostamattomia odotuksia ja oletuksia ihmisiin liitetystä ominaisuudesta tai käyttäytymisestä. Stereotypiat ovat negatiivisia tai positiivisia ennakkokäsityksiä. Ne ovat yleisiä jaettuina ja vakiintuneita käsityksiä meille tuntemattomista ihmisistä. Media esittää isoa roolia stereotyyppien luomisessa ja rikkomisessa. Stereotypiat ovat ikään kuin ihmisen luomia arvauksia, millainen joku meille tuntematon ihminen on. Stereotypiat hälvänevät, kun pääsemme tutustumaan ihmiseen kunnolla. (Peda.net 2021)

4 KÄYTTÄYTYMINEN

Virkamieslaissa säädetään, että virkamiehen on käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla (Valtion virkamieslaki 19.8.1994/750 14 §:n 2 momentti). Poliisin käyttäytymisestä vapaa-ajalla puolestaan säädetään PolhalL 15 f §:ssä. ”Poliisimiehen on virassa ja yksityiselämässään käyttäydyttävä siten, ettei hänen käyttäytymisensä ole omiaan vaarantamaan luottamusta poliisille kuuluvien tehtävien asianmukaiseen hoitoon. Arvioidessa poliisimiehen käyttäytymistä otetaan huomioon myös hänen asemansa ja tehtävänsä poliisihallinnossa.”.

Syyllystyessään sopimattomaan käytökseen vapaa-ajalla poliisimies menettää uskottavuuden valvoa muita mm. yleisillä paikoilla. Sopimaton käytös voi olla sitä, että poliisimies syyllistyy rangaistavaksi säädettyyn tekoon. Leena Mölsä kirjoittaa opinnäytetyössään kattavasti vapaa-ajan käyttäytymisestä, toimivaltuuksista ja velvollisuuksista. (Mölsä, 2018, Poliisiammattikorkeakoulu).

Mölsä perehtyy työssään pääsääntöisesti poliisimiehen toimintavelvollisuuksiin vapaa-ajalla. Hän haastatteli viittä poliisimiestä, jotka olivat kohdanneet vapaa-ajallaan tilanteisiin, jotka vaativat poliisin puuttumista. Mölsä on kirjoittanut kattavasti lainkohdista, jotka koskevat poliisimiehen vapaa-aikaa ja toimivaltuuksia vapaa-ajalla. Hänen työnsä tarkoitus oli myös kartoittaa haasteita, joita liittyy työajan ulkopuolisiin tilanteisiin. Hän käsitteli mm. poliisin voimankäyttövälineiden tarpeellisuutta vapaa-ajalla ja sen vaatimia lainkohtien uudistuksia. (Mölsä, 2018, Poliisiammattikorkeakoulu)

Erkki Kerolan teoksessa ”Ammattina poliisi – pelkääkö puoliso” (Poliisiammattikorkeakoulu, 2003, Espoo), hän on tehnyt tutkimuksen, jossa on kartoittanut poliisimiesten ja heidän puolisoidensa näkemyksiä poliisiammatin vaarallisuudesta ja sen vaikutuksista heihin. Kerolan tutkimuksessa osoittautuu, että poliisin ammatti vaikuttaa myös puolisoiden käyttäytymiseen. Tutkimuksen tuloksena 28 % vastaajista koki ammatin vaikuttaneen hieman kielteisellä tavalla puolison käyttäytymiseen. Paljon tai jonkin verran kielteisesti poliisiammatin koki vaikuttaneen 21 % vastaajista. Noin puolet vastaajista ei kokenut käytöksen muuttuneen kielteiseen suuntaan lainkaan. (Kerola, Erkki. Poliisiammattikorkeakoulu, 2003, Espoo, s. 59)

Tutkimuksessa selvitettiin myös, kuinka moni vastaajista koki poliisiammatilla olevan myönteisiä vaikutuksia poliisin puolisoiden käyttäytymiseen. Tutkimustuloksena noin neljännes vastanneista puolisoista koki poliisiammatin vaikuttaneen myönteisesti käyttökseen. Kolmannes osa vastaavista puolisoista koki poliisiammatin vaikuttaneen jonkin verran tai paljon myönteisesti omaan käyttökseen. Loput eivät kokeneet poliisiammatilla oleen lainkaan myönteisiä vaikutuksia omaan käyttökseen. (Kerola, Erkki, Poliisiammattikorkeakoulu, 2003, Espoo s.60)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuskysymys ja tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa, kuinka poliisiammatti vaikuttaa poliisimiehien lähipiiriin, poliisimiehien vapaa-aikaan, sekä kokevatko poliisimiehet stressiä poliisin velvollisuuksista vapaa-aikana. Tarkoituksena haastatella viittä poliisimiestä Seinäjoen poliisi-asemalta. Haastattelukeinoksi valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Tarkoituksen saada mahdollisimman kattava ja laaja kuva poliisiammatin vaikutuksesta poliisimiehiin. Haastattelemalla saadaan kattavampi sekä syvempi katsaus poliisimiehien näkökulmaan ja heidän kokemuksiinsa. (Tuomi Jouni & Saarijärvi, Anneli. 2017)

Tutkimuskysymykset:

1. Miten haastateltavat poliisimiehet ovat kokeneet ammatin vaikuttaneen ystäväpiiriin ja läheisten suhtautumiseen poliisimieheen ihmisenä?

2. Onko poliisiammatti vaikuttanut poliisimiehien vapaa-aikaan ja onko se aiheuttanut stressiä poliisimiehille vapaa-ajalla?
3. Vaikuttaako stressi tai ihmisten mielipiteet/ennakkoluulot poliisimiesten henkiseen hyvinvointiin?

Ensimmäisen valittiin tutkimuksen aihe, valintaan vaikutti omakohtaiset kokemukset, sekä kirjallisuuden puute asiasta. Haluan selvittää, onko poliisin tuoma leima hiljaisesti hyväksytty poliisimiehien keskuudessa, joten siitä ei puhuta. Vai kokevatko poliisimiehet ammatin tuomaa vastuuta ollenkaan stressaavaksi.

Haastattelut sovittiin kaikkien kanssa erikseen ja ne suoritettiin palaveri huoneessa kahden kesken, jotta haastattelu voitaisiin suorittaa ilman häiritseviä tekijöitä. Haastattelut nauhoitettiin, jonka jälkeen ne litteroitiin. Haastattelu suoritettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna, eli valmista kysymyspohjaa käytettiin hyväksi ja kysymykset kohdentuivat ennalta valittuihin asioihin. Näin haastattelu on paljon luonnollisempaa, joten haastateltavat pystyvät kertomaan omin sanoin ja laajasti heidän kokemuksistaan. Kutenkin haastattelussa oli tärkeintä, että haastateltavat poliisimiehet eivät koe, että heidän täytyy keksiä vastauksia päästään tai heidän vastauksien tulee tyydyttää haastateltavaa. Vastauksista haluttiin aitoja ja rehellisiä. (Tuomi Jouni & Saarijärvi, Anneli. 2017)

Teoria osuus tähän työhön oli mielestäni haasteellista löytää. Monia aihetta sivuavia teoksia löytyy, mutta ne eivät varsinaisesti perehdy tähän aiheeseen. Päädyin käyttämään aihetta sivuavia opinnäytetöitä sekä yleisesti stressistä kertovia artikkeleita ja nettisivuja. (KvaliMOTV 2021)

5.2 Eettisyys

Tutkimuksen toteutuksessa otetaan huomioon eettisyys, eli haastateltavat eivät ole tunnistettavissa vastauksien perusteella. Vastaukset äänitetään ja litteroidaan ja vastanneiden henkilöiden mielipiteet ja sanamuodot tulevat esille, jotta saadaan kattava kuva poliisimiehien todellisista kokemuksista. Tutkimuksessa haastateltavien anonymiteetti on tärkeää, sillä poliisimiehet kertovat läheisistään, lähipiiristään, mielipiteistään sekä omista kokemuksistaan.

Aihe voi olla arka, joten anonymiteetilla taataan entistä kattavampi kertomus todellisista kokemuksista ja vaikutuksista. Haastatteluissa pyritään keskittymään vain asiaan, vaikka tutkija tietää ja on tavannut haastateltavat aikaisemmin, keskustelu pyritään pitämään tutkimuksen kannalta keskeisissä asioissa. Tällä pyritään minimoimaan väärät tulkinnat. Haastateltavat saavat myös tutustua opinnäytetyöhön halutessaan ennen julkaisua.

Teorian puute näkyy myös haastattelujen tärkeydessä, sillä tämä työ pohjautuu pääasiassa aihetta sivuaviin opinnäytetöihin, haastateltavien poliisimiesten kokemuksiin ja psykologian kirjallisuuteen.

5.3 Haastateltavien valinta

Vapaaehtoisia lähdettiin kartoittamaan sähköpostilla laajalla jakelulla. Sähköpostiin vastattiin omalla nimellä ja sektorilla, jossa työskentelee. Vastausaikaa annettiin reilu kuukausi, jolloin kaikilla halukkailla oli tarpeeksi aikaa vastata.

Haastateltavien valinnassa ilmeni ensimmäinen ongelma, sillä vapaaehtoisia valvonta- ja hälytyssektorilta ei ollut. Haastateltavat valittiin satunnaisesti vapaaehtoisista ilmoittautuneista poliisimiehistä, näin tutkija ei pysty manipuloimaan tutkimustuloksia ja näin ollen ne ovat mahdollisimman realistiset. Vapaaehtoisia oli rikostorjuntasektorilta useita, kaikki viisi haastateltavaa oli tutkijalle ennestään enemmän tai vähemmän tuttuja. Haastattelu pyrittiin pitämään relevanttien kysymysten ja teemojen parissa, vaikka haastateltava tunsikin haastattelijan.

5.4 Aineiston käsittely

Kaikki haastattelut suoritettiin Seinäjoen poliisiasemalla palaverihuoneessa. Haastattelu oli keskustelua eri teemoista, näin saatiin aikaiseksi luonteva keskustelu. Nauhoitettiin ja litteroitiin myöhemmin. Jokaiselle haastateltavalle tarjottiin mahdollisuutta tutustua litteroituun versioon ja he saivat vielä esittää korjauskehotuksia, jos kokivat sen tarpeelliseksi. Haastattelut olivat kestoaltaan 20 minuutista aina 35 minuuttiin saakka. Litteroinnissa kesti keskimäärin tunnista kahteen tuntiin yhtä nauhoitetta kohden. Litteroinnin jälkeen nauhoitukset poistettiin.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Mies, liikennesektori, työskennellyt 12 vuotta poliisissa.

Ensimmäinen haastateltava oli liikennesektorilla työskentelevä poliisimies, joka on valmistunut poliisiksi vuonna 2010. Hän on työskennellyt myös rikostutkinnassa ja hälytys- ja valvontasektorilla lyhyempiä jaksoja, mutta pääsääntöisesti liikennesektorilla.

Haastateltava kertoi kokeneensa, että nykyään hän ei koe, että häneen suhtauduttaisiin lähipiirissään erityisesti. Aloittaessaan poliisin uraa, haastateltava huomasi veljensä ottavan tietynlaista etäisyyttä, mutta uskoi tämän johtuvan poliisin vahvasta leimasta. Vanhemmat eivät muuttaneet suhtautumistaan eivätkä läheisimmät ystävät. Jotkut etäisemmät kaverit saattoivat ikään kuin jättäytyä pois.

Haastateltava ei osannut antaa tarkkaa vastausta, mitkä muutokset ystäväpiirissä johtuvat ammattivalinnasta ja mitkä vain yksinkertaisesti elämäntilanteesta. Kuitenkin 1-2 on jättäytynyt hiljalleen pois ystäväpiiristä, koska eivät ole tykänneet ammattivalinnasta. Haastateltava kertoi kuitenkin, että ydinytävät ovat pysyneet muuttumattomina, eikä ammatin valinta vaikuttanut edes heidän suhtautumiseensa.

Hän ei kokenut poliisiammatin vaikuttaneen puolisoon tai parisuhteeseen millään tavalla, koska ovat olleet yhdessä ennen ja jälkeen poliisiuran. Haastateltavan lapset ovat puolestaan vielä niin nuoria, etteivät ymmärrä vielä asiaa. Hän kuitenkin kertoi, että jossain vaiheessa lapsia on ohjeistettava kertomaan, mitä isä tekee työkseen.

Haastateltava myös kertoi, että ammatin vaikutus lapseen konkretisoituu siinä vaiheessa, kun lapselta kysytään esimerkiksi koulussa mitä vanhemmat tekevät työkseen. Mopoiässä olevaan poikaan ammatti saattaa vaikuttaa ystäväpiirin puolesta. Kaverit saattavat painostaa tai jättää porukasta juuri sen takia, että vanhempi on poliisi.

Haastateltava ei ole ainakaan huomannut, että kukaan häntä siviilissä olisi tunnistanut poliisiksi. Hän on kyllä tunnistanut asiakkaita ja ihmisiä, mutta kukaan ei ole häntä lähestynyt siviilissä sen takia, että olisi tunnistanut hänet poliisiksi. Tähän haastateltava antoi

perusteluksi sen, että hän on aina tehnyt töitä virka-asussa, joten se saattaa hieman antaa peittävyttä siviilielämässä. Hän kertoi, että hänet kyllä tunnustetaan asiakkaiden toimesta, kun hän on töissä virka-asu päällä.

Hän ei koe itse ammatin, eikä ammatin tuoman puuttumisveloitteen stressaavan vapaa-ajalla. Puolestaan hän kertoo, että poliisiammatti rajaa tapahtumia ja harrastuksia mihin hän hakeutuu. Esimerkkinä hän kertoi, harrastavansa moottoripyöräilyä ja jättäytyy suosiolla pois isoista joukkoajoista, koska tietää, että siellä saattaa joutua puuttumaan ajokäyttäytymisiin. Toisena asiana hän kertoi, että ei halua mennä isoihin joukkoajoihin ”olemaan poliisi”, jolloin ajettaisiin hänen pillinsä mukaan. Haastateltava kertoi pitävänsä mielellään vapaa-ajan vapaa-aikana ja töissä tehdään työasiat niin kuin ne kuuluvatkin.

Haastateltava ei ole kohdannut suoraan häneen kohdistuvia positiivisia tai negatiivisia ennakkoilmoituksia tai kommentteja. Hän kertoi, että kotipaikkakunnallaan kyllä tuttavat tervehtivät ja myöhemmin hän kuulee muun muassa vanhemmiltaan, että on käynyt tietyissä paikoissa. Mitään konkreettista negatiivista hänelle ei ole kuitenkaan tultu sanomaan kasvoistusten. Hänen mielestään tämä voisi johtua ihan yleisestä etäisyyden pitämisestä poliisiin.

Haastateltava koki ammatilla olevan enemmän positiivisia kuin negatiivisia vaikutuksia siviilielämäänsä. Tämän saattaa aiheuttaa hänen mielestään se, että Suomessa poliisi nauttii korkeaa kansalaisten luottamusta, mikä puolestaan sitten heijastuu siviilielämäänsä. Ihmisten reaktiot ovat siis pääsääntöisesti positiivisia, kun ammatti tulee puheeksi.

Hän kertoi, että käyttäytyminen muuttuu hieman poliisimaiseksi väkisin, sillä poliisimies edustaa omaa ammattikuntaa vapaa-ajallakin. Toisaalta lähipiirissä hän ei ole huomannut oman käytöksensä muuttuneen, sillä hän on tuntenut läheisensä ennen ja jälkeen poliisiuran, joten muutoksia ei ole hirveästi tapahtunut. Haastateltavan mielestä jokin menee pieleen, jos poliisiksi hakeutuu sellainen ihminen, kenelle poliisin arvot eivät ole sopivia. Hän ei koe käyttäytymismallia stressaavaksi, sillä se on hänelle ihan tavallista käyttäytymistä. Haastattelussa myös sivuttiin poliisien maalitusta, mutta haastateltava ei koe joutu-neensa maalituksen kohteeksi koskaan.

6.2 Nainen, rikostorjuntasektori, työskennellyt vajaan vuoden poliisissa

Seuraava haastateltava on valmistunut poliisiksi loppuvuodesta 2021, hän on aloittanut työskentelemään rikostorjuntasektorilla. Työharjoittelu sisältää kuitenkin noin neljän kuukauden mittaisen jakson valvonta- ja hälytyssektorilla sekä neljän kuukauden jakson rikostorjunnassa.

Haastateltava koki, että hänen lähimmät ystävänsä eivät ole muuttaneet suhtautumistaan häneen ollenkaan, eikä hän ole huomannut heidän käytöksessään mitään muutoksia. Kuitenkin hän kertoo, että jotkut tuttavat ovat lopettaneet kokonaan yhteydenpidon ja puolestaan jotkut ovat alkaneet olemaan enemmän yhteydessä ja kiinnostuneita haastateltavan elämästä.

Haastateltavan mukaan hänen ystäväpiirinsä ei ole muokkautunut juurikaan. Hänen lapsuudenystävänsä pieneltä paikkakunnalta ovat säilyneet ystäväpiirissä ja pitäneet yhteyttä. Poliisiammattikorkeakoulusta saadut kaverit ovat puolestaan oma kaveriporukkinsa. Haastateltava kertoi, että pääsääntöisesti hänen kaveripiirinsä on pysynyt muuttumattomana, josta ei ole tarvinnut tarkoituksella jättää ketään pois. Yhden ystävän hän mainitsi, joka ei enää kuulu ystäväpiiriin tämän elämänvalinnoista johtuen.

Haastateltava vastasi kokevansa ammattivalinnan vaikuttaneen positiivisesti perheensuhtautumiseen. Kuitenkin esimerkiksi puoliso ja puolison perhe suhtautuivat aluksi epäilevästi. Epäilevän suhtautumisen syyksi haastateltava pohti muun muassa tietämättömyyttä poliisin työtehtävistä ja poliisin ammatista. Ammattia epäiltiin vaaralliseksi ja ajatus siitä, että poliisit kohtaavat päivittäin vauhtia ja vaarallisia tilanteita, oli vahva.

Haastattelussa tuotiin ilmi tilanne, jossa samalla kuntosalilla käynyt henkilö tunnisti haastateltavan ajoneuvon pysäytyksen yhteydessä työtehtävissä. Reaktiot olivat hämmentyneet, mutta tällä ei kuitenkaan ollut vaikutusta työtehtävien hoitamiseen tai asiakkaan käytökseen. Haastateltava myös kertoi, että välillä tunnistaa asuinpaikkakuntansa kaupassa asiakkaita, joita hän on kohdannut esimerkiksi kuulustelussa. Tämän takia hän joutuu hieman valitsemaan esimerkiksi kassajonon, jossa ei aivan heti kohtaisi asiakkaita.

Hän ei kokenut ammatin stressaavan vapaa-ajalla. Toisaalta tilanteet saattavat olla kiusallisia, kun hän kohtaa asiakkaita vapaa-ajalla. Stressaavuuden ja kiusallisuuden myös määrittää juttujen määrä ja laatu. Jos kyseessä on asiakkaalle (rikoksesta epäillylle) iso ja arka asia, saattoi haastateltava silloin väistämättä miettiä esimerkiksi sitä, mitä kautta kannattaa kotiin kulkea. Tähän vaikuttaa osaltaan myös asiakkaan asuinkunta, käyttäytyminen kuulustelussa. Pääsääntöisesti haastateltava ei ainakaan tässä vaiheessa uraa kokenut ammatin stressaavan vapaa-ajalla.

Haastateltava on kohdannut tilanteita juhlissa, jossa on muun muassa ollut puolison kavereita. Näiltä vielä tuntemattomilta ihmisiltä haastateltava on kuullut töksäytyksiä esimerkiksi ”ootko sä se kytä” ja ”voi v**** meillä on tääl kytä”. Molempia reaktioita on tullut haastateltavalle vastaan. Positiivisia reaktioita ja mielenkiintoa ammattia kohtaan, mutta puolestaan myös negatiivisia. Negatiivisiin reaktioihin haastateltava luulee syyksi sen, että ihmiset luulevat poliisin tietävän ihmisten taustat, vaikka todellisuudessa haastateltavankin mielestä kaikki saavat tehdä vapaa-ajalla mitä haluavat, eikä häntä kiinnosta muiden taustat.

Ammatin vaikutukset olivat haastateltavan mielestä pääsääntöisesti positiivisia. Negatiiviseksi vaikutukseksi hän luetteli muun muassa satunnaisten, ei niin tuttavien ihmisten jatkuvan uteliaisuuden ja viestittelyn koskien työaikoja ja poliisin ammattia ylipäätään.

Omaan käytökseen haastateltava kertoi ammatin tuoneen tiettyä tarkkaavaisuutta muun muassa liikenteessä tai kaupassa. Hän kertoi kiinnittävänsä huomiota epäilyttävään toimintaan kaupassa, sekä muiden ihmisten liikennekäyttämiseen. Haastateltava toi myös ilmi, että hän saattaa herkemmin ilmoittaa tappeluista tai häiriköstä hätäkeskukseen, johon juuri ammatin tuomasta velvoitteesta. Haastattelussa sivuttiin maalittamista, eikä haastateltava koe joutuneensa maalituksen uhriksi koskaan.

6.3 Mies, rikostorjuntasektori, työskennellyt reilun vuoden poliisissa

Seuraava haastateltava on valmistunut poliisiksi syksyllä 2020 ja on työskennellyt poliisissa reilun vuoden verran ainoastaan rikostorjuntasektorilla.

Haastateltava ei varsinaisesti koe ystäväpiirinsä muuttuneen, sillä hänen ystäväpiirinsä on ollut lähes muuttumaton jo ala- ja yläasteelta lähtien. Ystävät ovat tunteneet toisensa niin

kauan, että poliisin ammatilla ei ollut vaikutusta suhteisiin. Haastateltava kuitenkin kertoi, että jotain ihmetteleviä kommentteja on tullut ystäviltä, mutta ei negatiiviseen sävyyn.

Ystäväpiiri on haastateltavan mukaan pysynyt samana, mutta jatkuva muuttaminen ensin koulun ja myöhemmin töiden perässä on vaikuttanut suhteisiin. Yhteydenpito ei välttämättä ole enää niin jatkuvaa, johtuen välimatkasta. Tähän haastateltava totesi, että poliisiammatti ei ole syy yhteydenpidon puuttumiseen.

Varsinaista vaikutusta perheeseen ja lähimmäisiin haastateltava ei ole huomannut. Puolison hän tapasi vasta koulussa, hänelle on poliisin arki tuttua, sillä hänen isänsä on myös poliisi. Haastateltavan omat vanhemmat olivat puolestaan positiivisesti yllättyneitä ja iloisia haastateltavan puolesta, että on päässyt kouluun. Haastateltava ei ollut kertonut heille aikeistaan hakea Poliisiammattikorkeakouluun.

Haastateltavalle ei tullut mieleen ketään ystävää, joka olisi tullut jättää pois ystäväpiiristä poliisiammatin takia. Hän kertoi, ettei hänen ystävänsä eikä lähipiiriinsä ole osunut huumeidenkäyttäjiä. Joitain tilanteita on tullut vastaan, jossa haastateltava on tunnistettu poliisiksi. Näistä tilanteista ei kuitenkaan ole koitunut hankaluuksia. Haastateltavan mielestä työtehtävien ja uran lyhyden takia, häntä ei vielä tunnisteta niin helposti. Haastateltava ei ole kokenut poliisiammatin, sen tuoman puuttumisvelvollisuuden tai ennakkoluulojen stressaavan

Haastateltava ei kokenut, että suoranaisesti häneen olisi kohdistettu radikaaleja ennakkoluuloja tai mielipiteitä. Hän puolestaan kertoi, että jotkut hänen kavereistaan ovat tulleet keskustelemaan omaa kanssakäymistään poliisin kanssa, toiset antoivat positiivista palautetta asiallisesta poliisitoiminnasta ja toiset puolestaan negatiivista palautetta poliisien käytöksestä.

Haastateltava koki, että varsinkin vapaa-ajalla hän miettii usein naapureiden kanssa ollessa, miten tulee käyttäytyä tai miten hänen kannattaisi käyttäytyä. Tämä ei kuitenkaan haastateltava millään tavalla stressaa tai ahdistaa.

Haastateltava kertoi, että esimerkiksi omassa kodissa tapahtuvissa illanvietoissa hän on hieman varautuneempi ja varovaisempi. Naapurien tietäessä, että haastateltava on poliisi,

hän kokee, että hänen tulee käyttäytyä poliisimaisesti. Silloin täytyy hieman suhtautua eri lailla illanviettoon sekä ottaa erityisemmin huomioon naapurit.

Haastateltava ei kokenut, että ammatin tuoma käyttäytymismalli stressaisi häntä vapaa-ajalla. Lukuun ottamatta tietynlaisia tapahtumia, joissa hän on hieman varautuneempi nimenomaan ammatin takia. Haastattelussa sivuttiin myös maalittamista, mutta haastateltava ei kokenut joutuneensa maalittamisen uhriksi koskaan.

6.4 Mies, rikostorjuntasektori, työskennellyt poliisissa 8 vuotta

Seuraava haastateltava on valmistunut poliisiksi vuonna 2011. Hän aloitti työskentelemään poliisissa 2013 ja on työskennellyt koko virkauran rikostorjuntasektorissa.

Haastateltava koki ammatin tuoneen ystäväpiiriin uusia ystäviä nimenomaan ammatin kautta, mutta muutosta vanhoissa ystävissä hän ei huomannut. Hän kuitenkin kertoi, että tavatessaan uusia ihmisiä esimerkiksi joukkueen saunailloissa, poliisin ammatti nousee äkkiä puheenaiheeksi, sekä uudet ihmiset hieman vieroksuvat sitä aluksi.

Tietoisesti haastateltava ei ole jättänyt ketään ulos ystäväpiiristä. Hän kertoi ystäväpiirin muokkautuneen aivan loogisesti ammatin johdosta, mutta myös vanhat lapsuuden ystävät ovat säilyneet ennallaan. Perheeseen poliisin ammatti ei ole vaikuttanut millään tapaa. Haastateltava kertoi, että hänen perheensä suhtautuu häneen samalla tavalla, oli hänen ammattinsa mikä tahansa.

Haastateltavan mielestä ystäväpiiriä rajoittaa ilman, että sitä tiedostaa. Siitä on voinut tulla jo tapa, mitä ei itse edes huomaa. Uuden tuttavien tavatessa miettii aina, että onko tämän henkilön kanssa nyt kannattavaa ystäväystyä. Haastateltava toi myös ilmi, että tässä ammatissa voi saada sellaista tietoa ihmisistä, mitä ei välttämättä haluisi edes tietää. Haastateltava kertoi, kuinka hän on tavannut yhden hänen joukkuekavereistaan kuulustelussa, ennen kuin he pelasivat samassa joukkueessa. Tämä ei kuitenkaan vaikuta heidän siviilielämänsä tai vapaa-aikaan millään tavoin, eikä siitä ole koitunut ongelmaa.

Haastateltava kertoi asuneensa aikoinaan rivitalossa pienessä kylässä. Hän eli omissa oloissaan, eikä liikkunut juuri muualla kuin töissä. Kylässä kuitenkin jo tiedettiin, että hän oli

poliisi. Yhtenä iltana naapurin rouva, jota hän oli päivittäin ainoastaan tervehtinyt, tuli kertomaan haastateltavalle, kuinka hänen miehensä pahoinpitelee häntä. Vaikka tällaista tapahtuu ja ihmiset tulevat kertomaan asioista hänelle vapaa-ajalla, hän ei koe ammatin stressaavan häntä millään tavalla.

Haastateltava ei ole kokenut häneen kohdistuvia ennakkoluuloja tai mielipiteitä, mutta hänelle on tultu avautumaan poliisin toiminnasta. Hän kertoi myös, että hänestä varmasti on ennakkoluuloja, mutta kukaan niitä hänelle ole tullut sanomaan. Haastattelussa hän toi ilmi myös kokemuksia oman harrastuksen parista, sillä monesti nuoret pelaajat kuulevat jossain kohtaa, mitä haastateltava tekee työkseen. Silloin heidän käytöksensä hieman muuttuu asiallisemmaksi ja varovaisemmaksi.

Haastateltava painotti, että ammatilla on ollut ainoastaan positiivisia vaikutuksia siviilielämään. Hän on saanut paljon hyviä ystäviä, joiden kanssa on reissannut ympäri maailmaa ja viettänyt aikaa vapaa-ajallakin.

Vapaa-ajan käytökseen poliisiammatti vaikuttaa haastateltavan mielestä siinä määrin, että hän harkitsee enemmän illanviettoon lähtöä sekä paikkaa missä iltaa vietetään. Hän kertoi, ettei ole ikinä ollut kova juhlimaan, mutta nykyään ammatin johdosta vielä varovaisempi. Ravintoloissa haastateltava kertoi kiinnittävänsä huomiota ihmisvirtaan ja ihmisten käytökseen julkisilla paikoilla. Haastattelussa sivuttiin maalittamista ja haastateltava kertoi, ettei ole koskaan joutunut maalituksen uhriksi.

Haastateltava ei koe ammatin tuoman veloitteen, eikä käyttäytymismallin stressaavan häntä vapaa-ajalla. Hän kertoi kerran joutuneen puuttumaan rattijuopumustapaukseen vapaa-ajalla, jossa pakettiauto oli ojassa ja kuski oli kovassa humalassa.

6.5 Nainen, rikostorjuntasektori, työskennellyt 32 vuotta poliisissa.

Seuraava haastateltava on valmistunut poliisiksi 1989 ja työskennellyt poliisina 32 vuotta. Hän on työskennellyt uran alkuaikoina valvonta- ja hälytyssektorilla noin pari vuotta ja siirtynyt sen jälkeen rikostorjuntasektorille vuonna 1991.

Haastateltava kokee ammatin olevan lähipiirilleen ylpeydenaihe. Hän ei kokenut ammatin vaikuttavan ystäviensä käyttäytymiseen tai suhtautumiseen häntä kohtaan. Hän kuitenkin kertoi, että puolisonsa työskentelee naisvaltaisella alalla ja hän itse työskentelee miesvaltaisella alalla. Kun tapaavat puolituttavia ihmisiä, heistä oletetaan heti, että mies on heistä poliisi.

Ammatti on tuonut haastateltavalle paljon uusia hyviä ystäviä ympäri maan. Kaikenlaiset koulutukset ja kurssit auttavat luomaan ystävyysuhteita. Työyhteisö on hyvin tiivis ja hyvän henkinen, mikä puolestaan auttaa suhteiden luomista. Haastateltava ei ole joutunut jättämään pois tai karsimaan ystäviään ammatin takia. Haastateltavan on saanut tukea perheeltään ja läheisiltään. Mitään negatiivista vaikutusta ammatilla ei ole ollut perheeseen.

Hän ei ole joutunut jättämään yhtään ystävää pois ystäväpiiristään. Tähän hän kertoi syyksi, että hänen ystävänsä ovat pääsääntöisesti ammatin puolesta tulleita ja urheilun kautta tavattuja ystäviä.

Välillä haastateltava tunnistetaan esimerkiksi kaupassa tai kaupungilla, hänen työssä ansiotumisensa johdosta. Ihmiset menevät kuitenkin hämilleen tunnistaessaan hänet, koska tietävät haastateltavan tietävän heidän arkaluontoisia henkilökohtaisia asioitaan. Haastateltava kertoi tilanteen, missä hänestä oli puhuttu vanhojen miesten kahvipöydässä ja yksi mies oli kehunut, kuinka hyvä haastateltava on hoitamaan töitään. Muut seurueessa olleet miehet olivat hämmentyneet ja tunnelma oli muuttunut kiusalliseksi, sillä haastateltavan työnkuva oli heille tuttu ja se käsittelee arkaluontoisia asioita. Haastateltava ei koe ammatinsa stressaavan häntä vapaa-ajalla. Hän kertoo tämän johtuvan hänen pitkästä työurastaan poliisissa.

Hänestä ei ole ollut ammatin tuomia ennakkoluuloja, sillä hän pyrkii salaamaan ammatinsa aina uusissa paikoissa liikkueensa tai tavatessaan uusia ihmisiä. Välillä häneltä kysytään ystävien toimesta kaikenlaisia kysymyksiä liittyen poliisin ammattiin mm. nastarenkaiden vaihdosta. Tämä vähän turhauttaa haastateltavaa, sillä häneltä odotetaan tietoutta kaikkeen poliisin ammattiin liittyvään. Hänellä on oma erikoisalansa poliisitöissä, johon hän keskittyy täysin. Tämän erikoisosaamisensa takia häneltä kysytään miten hän jaksaa työtään ja miten hän kestää näkemäänsä raakuutta ammatissaan. Tähän hän vastaa yleensä, että hän on tehnyt kyseistä työtä yli 20 vuotta, jonka aikana on nähnyt kaikenlaista. Kyllä ajan saatossa kaikkeen tottuu, eikä hän halua käsitellä näitä asioita enää vapaa-ajalla.

Työssä ansioitumisensa myötä, hän on alkanut hieman seuraamaan omaa käyttäytymistään vapaa-ajalla. Hän miettii, miten ihmiset olettavat poliisin käyttäytyvän vapaa-ajalla. Työssä ansioitumisensa johdosta, hän koki eniten stressiä noin vuoden ajan, jolloin hänen käyttäytymistään varmasti seurattiin tarkemmin. Nykyään hän ei enää kiinnitä käyttäytymiseensä niin paljon huomiota.

Kaupassa usein hän automaattisesti tarkkailee ihmisiä ja kiinnittää huomiota epäilyttävään käyttäytymiseen. Poliisin käyttäytymismalli stressasi haastateltavaa työssä menestymisen jälkeen, jolloin hän kiinnitti erityisesti huomiota omaan käytökseensä.

Hän ei varsinaisesti ole kokenut, että kukan häntä seuraisi tai tarkkailisi, mutta hänen työ sähköpostinsa on lisätty ilmeisesti seksisivustolle netissä, jolloin hänen työ sähköpostiinsa tulvii välillä seksuaalissävytteisiä ilmoituksia ja pyyntöjä tältä kyseiseltä sivustolta. Hän epäilee jonkun lisänneen hänen sähköpostinsa tällaiselle sivustolle.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastatteluista huomasi jo alkuvaiheessa, että kyseinen aihe on ollut jokaisella tiedossa, mutta he eivät siihen ole sen syvemmin perehtyneet. Osassa haastatteluista huomasi haastateltavan mielenkiinnosta ja tavasta kertoa, että tästä aiheesta he eivät ole keskustelleet usein. Haastatteluista huomasi myös, kuinka haastateltavat huomasivat ainakin jossain määrin muutoksia omassa käytöksessään.

Haastattelu koski ystäväsuhteita, perhettä ja omaa henkilökohtaista elämää, siksi kvalitatiivinen teemahaastattelu osoittautui parhaaksi vaihtoehdoksi kerätä tietoa. Haastattelu tilanne oli luonnollinen ja rento. Haastateltavien valinnassa pääehtoina oli satunnaisuus sekä vapaaehtoisuus. Haastateltavat olivat haastattelijalle enemmän tai vähemmän tuttuja. Tämä taas puolestaan johtuu tiiviistä yhteisöstä, jossa kaikki tietävät toisensa.

Haastattelujen tulokset olivat yhtäläisiä, eikä poikkeamaa ollut. Haastatellut poliisit kokivat käyttöksensä muuttuneen ”poliisimaiseksi” jossain määrin. Stressiä he eivät kokeneet ammatin tuoman käyttäytymismallin (Laki poliisi hallinnosta 110/1992, 15 f §) stressaavan heitä vapaa-ajalla. Tähän yleisin syy oli haastattelujen perusteella se, että haastateltavat eivät ole joutuneet muuttamaan omaa käyttäytymistään vapaa-ajalla. Heidän käyttäytymisensä on ollut poliisin ammattiin sopivaa jo ennen poliisiuraa. Toiseksi syyksi osoittautui ystäväpiiri, haastateltavien poliisimiehien ystäväpiirit ovat pysyneet pääsääntöisesti muuttumattomina, he ovat saaneet ystäviä ammatin kautta, mutta myös vanhat lapsuuden ystävät ovat säilyneet. Ystävien suhtautuminen haastateltaviin ei ollut muuttunut poliisiammatin takia. Jotkut haastateltavat kokivat varsinkin alku-uralla pientä muutosta läheisten ja ystävien käytöksessä. Ihmisten mielenkiinto ammattia kohtaan vaikuttaa osaltaan käytöksen muutokseen.

Vaikkakin haastateltavat eivät kokeneet ammatin stressaavan heitä vapaa-ajalla, poliisimainen käytös oli monelle haastateltavalle juurtunut alitajuntaan. He tiedostamattaan kiinnittivät epäilyttäviin asioihin, ihmisiin ja tapahtumiin huomiota. Aluksi he eivät itse huomanneet käytöksessään muutosta, kunnes haastattelussa alettiin keskustelemaan kyseisistä seikoista. Oli kyseessä sitten ravintolassa istumisesta tai kaupassa asioinnista, ammatti oli vahvasti läsnä käytöksessä.

8 POHDINTA

Haastattelujen tulokset osoittautuivat yhtäläisiksi. Yksilöstä riippuvia eroavaisuuksia oli tietenkin, mutta pääsääntöisesti kaikki haastateltavat olivat samaa mieltä ammatin vaikutuksesta lähipiiriin, stressiin ja ystäviin. Haastattelujen ja tulosten analysoinnin jälkeen sain idean, että jatkotutkimuksia kyseisestä aiheesta voisi olla tehtävissä. Vaikuttaako mm. virkauran pituus poliisimiesten stressiin tai muuttuuko pidemmän linjan poliisien käytös virkauran aikana merkittävästi. Varsinkin vastavalmistuneet poliisimiehet ovat yleisesti erittäin

motivoituneita ja innokkaita työskentelemään myöskin vapaa-ajalla. Tästä aiheesta voisi olla tehtävissä lisää tutkimuksia.

8.1 Vaikutukset lähipiiriin

Kaikki haastateltavat kokivat, että läheiset ystävät eivät ole muuttaneet suhtautumistaan poliisiammatin takia. Tähän oli lukuisia syitä ja spekulatioita. Pääimmäiseksi syyksi osoitettiin lapsuuden ystävät, jotka ovat tunteneet haastatellut poliisimiehet jo lapsesta saakka. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että lapsuuden ystävät ovat tunteneet heidät jo niin kauan, että poliisiammatti ei ole tullut heille yllätyksenä. Haastateltavien ystävät ovat kannustaneet ja olleet ylpeitä heistä. Osalla haastateltavista oli ystäviä, jotka olivat jääneet pois kuvioista. Osa ammatin takia ja osa elämäntilanteen takia. Ystävien käytöksen ei koettu muuttuvan, tähän perusteluna oli se, että ystävät ovat olleet hyvin saman luonteisia kuin haastateltavat. Tämän johdosta heidän käytöksensä on pysynyt ennallaan, vaikka poliisiystävä on heidän seurassaan.

8.2 Vaikutukset perheeseen

Kukaan haastateltavista ei kokenut perheen muuttaneen suhtautumistaan heihin poliisiammatin takia. Kaikki kokivat saaneensa kannustusta ja tukea uravalinnassa. Yksi haastateltavista koki veljensä hieman ottaneen etäisyyttä uran alkuvaiheilla, tätä perusteltiin muun muassa yleisellä etäisyyden otolla poliisiin. Haastateltavat kertoivat myös puolisoidensa suhtautumisen pysyneen ennallaan.

8.3 Vaikutukset vapaa-ajan käyttöön

Lähes jokainen haastateltava huomasi pieniä muutoksia omassa käytöksessään. Kaupassa tarkkaillaan epäilyttäviä henkilöitä ja epäilyttävää toimintaa. Liikennekäyttäytymistä seurataan sekä tarpeen vaatiessa ilmoitetaan hätäkeskukseen tai puututaan itse, jos tilanne on vakava. Eräs haastateltavista kertoi, että varsinkin kotipaikkakunnallaan tuntee monia asiakkaita. Tämä puolestaan vaikuttaa käyttäytymiseen niin, että kaupassa saataan miettiä mihin kassajonoon kehtaa mennä tai pahimmassa tapauksessa kotireittiä mietitään uudelleen. Kuulusteluissa kohdatessaan rikoksesta epäillyn, joutuu väistämättä käsittelemään arkaluonteisia asioita. Tämä saattaa aiheuttaa kiusaantuneisuutta ihmisissä ja se puolestaan näkyy heidän käyttäytymisessään.

8.4 Käyttäytymismallin stressaavuus

Neljä viidestä haastatellusta poliisimiehestä ei kokenut ammatin tai sen tuoman käyttäytymismallin stressaavan heitä vapaa-ajalla. Perusteluna tähän lähes kaikki kertoivat heidän käyttäytymisensä olleen aina poliisin arvoille sopivaa, joten sen muuttamiselle ei ole ollut tarvetta. Osa haastateltavista kertoi, että heitä stressaa ja ärsyttää välillä liiallinen mielenkiinto sekä vaikeat ja laajat kysymykset poliisin ammatista. Varsinkin vapaa-ajalla haluttaiisiin keskittyä rentoutumaan, eikä puhumaan työasioista. 8 vuotta poliisissa työskennellyt poliisimies ei kokenut ammatin stressaavan, vaikka häneltä oli tultu pyytämään apua lähisuhdeväkivaltaan. Eikä hän kokenut stressaavaksi sitä, että naapurusto tiesi hänen olevan poliisi.

Yksi haastateltavista koki hieman stressiä häneen kohdistuneen tarkkailun takia. Hänelle osoitettu kunnianosoitus johti siihen, että hänen tekemisiään seurattiin ja hänelle soiteltiin media-alan yrityksistä. Hän kiinnitti todella paljon huomiota käyttäytymiseensä noin vuoden ajan, sekä mietti joka tilanteessa, kuinka käyttäytyä kuin poliisi.

8.5 Tutkimuksen luotettavuus

Mietittäessä tämän tutkimuksen luotettavuutta, tulee ottaa huomioon kaksi käsitettä, reliabiliteetti ja validiteetti. Tämä tutkimus oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, kun puhutaan tutkimuksen reliabiliteetista, silloin tutkimus tuloksen tulisi olla sama tutkijasta riippumatta. Tämä ei välttämättä käy toteen, sillä tutkija saattaa tulkita vastauksia eri tavalla. Osakseen myös haastateltavien kertomukset vaikuttavat tulosten reliabiliteettiin. (Kananen, 2015)

Validiteetti käsitteenä puolestaan tarkoittaa oikeiden asioiden tutkimista. Validiteetissa keskeisintä on tutkimuksen strategia, ei mittarit, joilla tutkimustulosta mitataan. Tässä opinäytetyössä keskeisin strategia oli lähteä kartoittamaan poliisimiesten omakohtaisia kokemuksia ja peilata niitä yleisesti kerättyyn teoriaan. Teoriaa on koottu internet sivustoilta ja jonkin verran kirjallisuudesta. Lähteet ovat olleet siis primäärilähteitä eli henkilöiden oma kokemusta. Primäärilähteet ovat nimenomaan koettuja tai suoraan laadittuja lähteitä ja niiden todenperäisyys voidaan vahvistaa. Sekundaari lähteitä on puolestaan toisen käden tieto, mm netti sivustot. Tästä syystä niiden todenperäisyyteen tulee suhtautua enemmän kriittisesti. (Kananen, 2015)

8.6 Henkilökohtainen oppiminen

Tämän työn aihe sai alkunsa omakohtaisista kokemuksista jo opiskeluaikoina. Muutama ystävä lopetti yhteydenoton ja joidenkin ystävien suhtautuminen muuttui hieman virallisemmaksi. Pysin aina pitämään opiskeluni ja tulevan ammattini mahdollisimman pitkään omana tietonani. Joskus asia tulee kuitenkin ilmi ja puheeksi. Silloin huomaa hieman vieroksuntaa ja yllättyneitä reaktioita. Pohtiessani tämän käytöksen syytä, tulin lopputulemaan, että ehkä poliisia ei vielä nähdä ihmisenä yhtä lailla, kuin muissa ammateissa. Poliisi yhdistetään pääsääntöisesti aina negatiiviseen asiaan, oli se sitten sakko tai vaikka putka. Mielestäni tässä on vielä työstämistä, jotta kynnys tulla juttelemaan poliisille saataisiin mahdollisimman matalalle.

Ihmisiä kiinnostaa kovasti poliisin ammatti ja siihen kuuluvat työtehtävät. Olen usein saanut kysymyksiä mm. millaiset ledivalot auton sisälle saa asentaa. Poliisilta odotetaan vastausta kaikkeen, mikä koskee poliisin ammattia. Näihin yleensä vastauksena annankin, että en tiedä, mutta voin selvittää.

Omassa käytöksessäni huomasin eroja jo ennen työharjoittelua. Kiinnitin enemmän huomiota kaupungilla liikkuessani ihmisiin, sekä heidän käyttäytymiseensä. Kynnys puuttua epäilyttävään toimintaan kaupassa tai kaupungilla madaltui varsinkin harjoittelujakson jälkeen. Poliisimainen käytös alkoi kasvamaan varsinkin valvonta- ja hälytyssektori jakson aikana. Tämä kuuluu osaksi ammattiin kasvua. Perheen, eikä puolison suhtautuminen muuttanut poliisiammatista huolimatta. He kannustivat ja olivat tukena uusia asioita opetellessa.

LÄHTEET

Hakala, Juha T. 2004: Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Helsinki, Gaudeamus. Kurssikirja.

Kananen, Jorma 2015: Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä, Taitto ja paino, Suomen Yliopistopaino Oy.

Karhula, Sanna 2020: Sosiaalinen tukiverkosto: Perhe, ystävät ja työkaverit voimavarana arjessa. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu. Luettavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141633/ON_Karhula.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 22.9.2021

Kerola, Erkki: Ammattina poliisi- Pelkääkö puoliso, Edita Prima Oy, Helsinki 2003.

KvaliMOTV – Avoin kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html Luettu 25.09.2021

Laki poliisi hallinnosta 110/1992, Poliisimiehen virka-asemaan liittyvät säännökset

(22.07.2011/873) 15 f §, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920110#P15f> Luettu 23.09.2021

Terveystalon verkkosivut <https://www.terveystalo.com/fi/Tietopaketti/Stressi/> Luettu 22.9.2021

TTL Työterveyslaitoksen verkkosivut <https://www.ttl.fi/> Luettu 22.09.2021

Tuomi Jouni & Saarijärvi, Anneli. 2017: Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Monikulttuurisuuden kohtaaminen kansalaisopistossa – koulutusmateriaali 2018

<https://peda.net/kol/foorumi/m/mkk/t2kk/ejs/ejs> Luettu 24.11.2021

Mölsä, Leena 2018: Poliisimiehen vapaa-aikaan ulottuva toimimisvelvollisuus. Luettavissa

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154038/ON_Molsa.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 22.09.2021

LIITE 1

OPINNÄYTETYÖN HAASTATTELURUNKO:

Yleistiedot:

1. Milloin valmistuit poliisiksi?
2. Kauan olet työskennellyt poliisissa?
3. Työskenteletkö valvonta- ja hälytyssektorilla vai rikostorjunnassa?

Lähipiiri:

4. Koetko ammattisi vaikuttavan siihen, miten ystäväsi suhtautuvat sinuun?
5. Onko ystäväpiirisi muokkautunut ammattisi johdosta? Jos on, miten?
6. Koetko ammattisi vaikuttaneen perheeseesi? Jos kyllä, miten?
7. Oletko itse rajoittanut ystäväpiiriäsi ammatistasi johtuen?

Vapaa-aika poliisina:

8. Oletko kohdannut tilanteita, jossa joku sinulle tuntematon on tunnistanut sinut poliisiksi?
9. Koetko ammattisi stressaavan sinua vapaa-ajalla?
10. Oletko kohdannut positiivisia tai negatiivisia ennakkoluuloja, kun on tullut ilmi, että olet poliisi?
11. Koetko ammatillasi olevan enemmän positiivisia vai negatiivisia vaikutuksia siviilielämään? Millaisia?
12. Miten koet poliisiammatin vaikuttaneen omaan vapaa-aikaasi ja käytökseesi vapaa-ajalla?
13. Oletko koskaan joutunut maalituksen kohteeksi?
14. Koetko, että ammattisi tuoma käyttäytymismalli stressaisi sinua vapaa-ajalla?